

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ПРОБЛЕМИ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі досліджується соціальне сприйняття явища проституції в середовищі сучасної студентської молоді. Проаналізовано ставлення респондентів до секс-бізнесу як економічного та правового феномена, виявлено основні мотиви залучення молоді до цієї сфери та оцінено рівень толерантності суспільства. Наведено результати суцільного соціологічного дослідження, проведеного серед студентів другого курсу Вінницького національного технічного університету.

Ключові слова: студентська молодь, проституція, секс-бізнес, соціологічне дослідження, соціологія девіантної поведінки.

Abstract

This work examines the social perception of prostitution among today's student population. It analyzes respondents' attitudes toward the sex industry as an economic and legal phenomenon, identifies the main reasons why young people enter this field, and assesses the level of societal tolerance. The results of a comprehensive sociological study conducted among second-year students at Vinnytsia National Technical University are presented.

Keywords: university students, prostitution, the sex industry, sociological research, sociology of deviant behavior.

Вступ

Проституція як соціальне явище в сучасній Україні трансформувалася у масштабну тіньову сферу, що функціонує поза межами правового поля [1]. Це створює низку загроз: від поширення корупції та організованої злочинності до критичних ризиків для громадського здоров'я. Саме тому вивчення даної проблематики потребує ґрунтовного соціологічного аналізу та використання загальнотеоретичних підходів [2].

Особливої уваги заслуговує те, як це явище сприймає нове покоління фахівців. Сучасне студентство формується в умовах вільного доступу до інформації, розмиття кордонів між табуованим і дозволеним, а також швидкої зміни соціальних норм. З огляду на це, в умовах трансформації суспільства надзвичайно важливим є розгляд змін у сприйнятті моралі та вимірюванні цінностей молодим поколінням [3].

Водночас у суспільстві та науковій спільноті не вщухають активні дискусії щодо того, як саме держава має реагувати на цей тіньовий ринок. Науковці шукають оптимальні моделі правового регулювання цієї сфери, зокрема розглядаються серйозні аргументи на користь декриміналізації [4], а також можливої легалізації проституції як економічного феномена та специфічного виду послуг [5]. Аналіз ставлення студентів до цих правових ініціатив дозволяє не лише оцінити рівень їхньої толерантності чи прагматизму, але й краще зрозуміти загальний стан сексуальної культури сучасної молоді [6].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є представники студентської молоді 2 курсу факультету інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації (група ІПКТ-246) Вінницького національного технічного університету. Сукупність складається з 16 осіб, серед яких 5 – жіночої статі, 11 – чоловічої, віком від 18 до 20 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентської молоді до явища проституції в Україні як до кримінального злочину чи різновиду тіньового бізнесу.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати ставлення представників студентської молоді до проблеми проституції та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 16 осіб. Серед опитаних 11 осіб (68,8%) – представники чоловічої статі і 5 (31,3%) – представниці жіночої статі. Віком 18 років – 7 осіб (43,8%), 19 років – 7 осіб (43,8%), 20 років – 2 особи (12,5%). З них до вступу у ВНТУ проживали в обласному центрі – 9 осіб (56,3%), у селі – 4 особи (25%), в іншому місті – 3 особи (18,8%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Чи цікавилися Ви коли-небудь інформацією щодо масштабів та стану секс-бізнесу в Україні?» жоден респондент (0%) не відповів, що цікавився цим цілеспрямовано. Переважна більшість (62,5%) зазначили, що ніколи не цікавилися цією темою, а 37,5% звертали увагу лише тоді, коли інформація випадково траплялася в новинах чи соціальних мережах. Це свідчить про низьку актуалізацію проблеми в інформаційному просторі студентської молоді.

Оцінюючи відповіді на питання «На Вашу думку, наскільки гострою та актуальною є проблема поширення проституції для сучасного українського суспільства?» за 5-бальною шкалою, ми отримали середній показник 2,81 бала. Хоча найбільша група опитаних (31,3%) оцінила актуальність на 4 бали, чверть респондентів вважають проблему зовсім не гострою (1 бал), що вказує на неоднозначність сприйняття проблеми.

На питання «Чим, на Вашу думку, перш за все є проституція в сучасних українських реаліях?» майже всі респонденти (93,8%) відповіли, що це різновид тіньового бізнесу та надання послуг. Лише одна людина (6,3%) вважає це кримінальним злочином, який має каратися. Це підтверджує перехід від морально-етичного до економічного сприйняття явища молодими людьми.

Аналізуючи відповіді на питання «Як Ви вважаєте, що найчастіше штовхає людей у сферу секс-бізнесу?», можна зробити висновок, що студентська молодь вбачає головним рушієм жагу до легкої наживи (56,3% – 9 осіб), тоді як соціальну безвихідь і бідність обрали 37,5% (6 осіб), а ще 1 респондент (6,3% у варіанті «Інше») зазначив, що всі фактори діють комплексно, включаючи примус. Показово, що жоден опитаний не виокремив торгівлю людьми як єдину самостійну причину. У гендерному розрізі помітна суттєва відмінність: якщо жінки переважно пояснюють це явище меркантильністю (80% обрали варіант про швидкі гроші), то чоловіки виявилися більш емпатичними до соціально-економічних труднощів, і їхні думки розділилися рівномірно (по 45,5%) між бідністю та прагненням легкого заробітку, що в загальному підсумку свідчить про розуміння молоддю багатогранності причин вступу до цієї сфери з чітким акцентом на фінансовий інтерес.

На питання «Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що поширення проституції є свідченням моральної деградації нашого суспільства?» голоси розподілилися наступним чином: найбільша частка опитаних (6 осіб – 37,5%) абсолютно не погоджуються з цим твердженням. Водночас 4 особи (25%) погоджуються частково, і ще 4 особи (25%) повністю погодилися з цією думкою. Решта 2 особи (12,5%) обрали варіант «важко відповісти» (або інші перехідні варіанти). Це свідчить про помітну поляризацію поглядів у групі, проте з відчутним ухилом до лібералізації, адже найбільша єдина група респондентів категорично відкидає моралізаторський підхід.

Відповідаючи на питання «Яке з наведених тверджень найбільше відповідає Вашому ставленню до осіб, які безпосередньо надають сексуальні послуги?», респонденти обрали такі варіанти: 6 осіб (37,5%) ставляться нейтрально, вважаючи це особистим вибором кожної людини; 5 осіб (31,3%) ставляться із співчуттям, як до жертв обставин; 3 особи (18,8%) сприймають це як таку ж професію, як і будь-які інші. Лише 2 особи (12,5%) категорично засуджують таких людей. Аналіз показує, що абсолютна більшість (87,5%) не має відкритого осуду чи ворожості до секс-працівників.

На питання «Що, на Вашу думку, є головним мотивом для сучасної молоді, яка добровільно долучається до сфери секс-бізнесу (ескорт, порноіндустрія)?» (де можна було обрати кілька варіантів) відповіді розподілилися так: усі 16 респондентів (100%) обрали «бажання швидкого та легкого матеріального збагачення». Другим за частотою став «вплив масової культури, яка романтизує «легкі гроші» та розкішне життя» – 11 осіб (68,8%). Третє місце посіли «психологічні травми та відсутність підтримки в родині» – 8 осіб (50%). Крім того, 5 осіб (31,3%) вказали на «хибне уявлення про власну незалежність», 4 особи (25%) – на «неможливість знайти гідно оплачувану легальну роботу», і 3 особи (18,8%) обрали «низький рівень освіти та відсутність життєвих перспектив». Це вказує на те, що фінансовий фактор вважається безальтернативно головним рушієм, який посилюється медійним впливом,

проте молодь також визнає суттєву роль психологічних проблем, ілюзій щодо незалежності та соціальної незахищеності.

Аналізуючи відповіді на питання «Чи бачите Ви принципову різницю між «вуличною проституцією» та діяльністю у сфері «елітних ескорт-послуг» або на платформах на кшталт OnlyFans?», бачимо рівномірний розподіл: 7 осіб (43,8%) вважають ці явища абсолютно різними за суттю та безпекою, і ще 7 осіб (43,8%) зазначають, що різниця є лише у формі та доході, але суть однакова. Ще 2 особи (12,5%) взагалі не бачать жодної різниці. Це свідчить про те, що для половини опитаних діджиталізація та створення «елітного» іміджу секс-послуг не змінює їхньої справжньої сутності.

На питання «Оцініть ступінь Вашої особистої толерантності до осіб, які заробляють в ескорті або порноіндустрії (від 1 до 5)» середній бал склав 3,12. Детальний розподіл показує, що найбільша кількість опитаних (7 осіб – 43,8%) обрала нейтральну позицію (3 бали). Абсолютну толерантність (5 балів) виявили 3 особи (18,8%). Решта 6 осіб (37,4%) розподілили свої оцінки між 1, 2 та 4 балами. Загалом результати підтверджують радше нейтрально-толерантне сприйняття, аніж різко негативне.

На питання «Який підхід до регулювання проституції, на Вашу думку, є найбільш доцільним для України сьогодні?» 7 осіб (43,8%) підтримали «Шведську модель» (карати лише клієнтів/сутенерів), а 6 осіб (37,5%) виступили за повну легалізацію. Жорстку заборону і кримінальну відповідальність для всіх сторін підтримали лише 2 особи (12,5%). 1 особа (6,3%) у графі «Інше» написала: «це різновид бізнесу і мені всеодно до того чи каратимуть їх чи ні». Отже, суто каральні методи є найменш популярними, а більшість виступає за європейські підходи до регулювання.

Відповідаючи на питання «Чи змінилося б Ваше ставлення до близького друга/подруги, якби Ви дізналися про їхню участь у секс-бізнесі?», 7 осіб (43,8%) вказали, що їхнє ставлення не залежить від способу заробітку. Значна частка опитаних – 5 осіб (31,3%) – обрала варіант «важко сказати». Ще по 2 особи (по 12,5%) зазначили, що негайно припинили б спілкування, або що спілкування б продовжилося, але довіра до людини знизилася б. Таким чином, хоча відкритий розрив стосунків чи втрату довіри прогнозує лише чверть опитаних (сумарно 25%), майже третина студентів відчуває невизначеність щодо своєї реакції, тоді як найбільша група (43,8%) демонструє повну толерантність до вибору друзів.

На питання «Як Ви вважаєте, чи є існування нелегальної проституції вагомим чинником зростання організованої злочинності та торгівлі людьми в Україні?» 4 особи (25%) відповіли «так, безперечно», а 7 осіб (43,8%) обрала варіант «скоріше так». Натомість 2 особи (12,5%) вважають, що «скоріше ні», а 3 особи (18,8%) вагалися з відповіддю. Жоден респондент (0%) не обрав варіант категоричної незгоди. Загалом 68,8% опитаних чітко усвідомлюють наявність зв'язку між нелегальним статусом сфери та криміналом.

На питання «Оцініть за 5-бальною шкалою рівень загрози для громадського здоров'я (поширення ВІЛ/СНІД, венеричних хвороб) через відсутність обов'язкового медичного контролю у сфері секс-бізнесу» середній бал склав 4,0. Детальний розподіл показує, що половина респондентів (8 осіб – 50%) обрала максимальну загрозу (5 балів). Ще по 3 особи (по 18,8%) оцінили загрозу на 4 та 3 бали відповідно. Лише по 1 особі (по 6,3%) поставили 2 та 1 бал. Це доводить, що медичні ризики студенти розглядають як найбільш гострий і очевидний негативний наслідок цієї проблеми.

Аналізуючи відповіді на питання «Чи згодні Ви з думкою, що через перебування секс-бізнесу в «тіні» держава втрачає значні фінансові ресурси (податки), які могли б поповнювати бюджет?», бачимо, що переважна більшість опитаних поділяє цю думку. Зокрема, половина респондентів (8 осіб – 50%) згодні частково, а ще 4 особи (25%) – згодні повністю. Важко було відповісти 3 особам (18,8%), і лише 1 особа (6,3%) висловила незгоду. У підсумку, 75% студентів розуміють і визнають економічні втрати держави через нелегальний статус цієї діяльності.

Висновки

Отже, в ході даного соціологічного дослідження було опитано 16 студентів ВНТУ. З'ясовано, що сучасна молодь демонструє високий рівень лібералізації поглядів та здебільшого відходить від традиційного морального засудження чи стигматизації осіб, які надають сексуальні послуги. Проституція сприймається ними виключно прагматично – як різновид тіньового бізнесу, породжений насамперед бажанням швидкого матеріального збагачення, а також складними життєвими умовами. Попри загальну толерантність до секс-працівників, студентство чудово усвідомлює всі супутні загрози нелегального

статусу цієї діяльності: медичні (поширення захворювань), кримінальні (зростання організованої злочинності) та економічні (втрата податків). Це свідчить про наявність чіткого запиту серед молодого покоління на вирішення проблеми шляхом впровадження сучасних європейських правових механізмів, а не через замовчування проблеми чи сліпі репресивні заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мінц М. О. Соціологія девіантної поведінки: проституція / М. О. Мінц // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Соціологія. – 2008. – Т. 103, Вип. 90. – С. 61–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdusoc_2008_103_90_13
2. Соціологія : навч. посібник / Є. В. Перегуда [та ін.]. – Київ : КНУБА, 2012. – 140 с.
3. Слободянюк А. В. Погляди на мораль, зміни у вимірюванні цінностей (за результатами дослідження [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В. Шульга // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7812>
4. Снісаренко К. С. Декриміналізація проституції в Україні: «за і проти» / К. С. Снісаренко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 4. – С. 458–463. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_4_67
5. Габрелян А. Ю. Доцільність легалізації проституції в Україні: аргументи «за» / А. Ю. Габрелян // Сучасні питання економіки і права. – 2018. – Вип. 2. – С. 135–143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spep_2018_2_19
6. Слободянюк А. В., Білецька М. В. Стан сексуальної культури молоді // Габітус. 2025. № 71. С. 25-30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208>

Царенко Максим Олександрович – студент групи ІПКТ-24б, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: maksimcarenko700@gmail.com.

Слободянюк Анатолій Володимирович – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Tsarenko Maksym Oleksandrovych – student of group ІПКТ-24b, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: maksimcarenko700@gmail.com.

Slobodyanyuk Anatoly Volodymyrovych – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua